

Museumsfonden
Dueholmgade 9
7900 Nykøbing

Dato: 3. januar 2023
Sagsnr: S2018-15076

Morsø Kommune
By og Landskab

Kristian Kobberø Jensen
krkj@morsoe.dk

Telefon 9970 7000
Kommunen@morsoe.dk
www.mors.dk

Genbehandling af § 3 dispensation til bortgravning af overdrev - Skarrehagevej 26a, 7900 Nykøbing

Morsø Kommune modtog d. 28. juni 2018, i forbindelse med et høringsbrev fra Region Nordjylland, en ansøgning om dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 3 til bortgravning af et beskyttet overdrev på mat.nr. 5c, Hesselbjerg By, Sejerslev. Kommunen meddelte dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 3 d. 26. september 2019. Sagen blev efterfølgende påklaget og Miljø- og Fødevareklagenævnet ophævede d. 10. marts 2022 kommunens afgørelse og hjemviste sagen til behandling med henblik på en fornyet undersøgelse af det ansøgte projekts indvirkning på bilag IV-arter (sagsnr. 19/09367).

Afgørelse

Morsø Kommune meddeler hermed dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til bortgravning af ca. 3400 m² overdrev på mat.nr. 5c, Hesselbjerg By, Sejerslev.

Afgørelsen er truffet i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 65 stk. 2, idet der efter kommunens vurdering foreligger særlige omstændigheder, som kan begrunde et indgreb i det beskyttede naturområde. Afgørelsen bortfalder såfremt den ikke er udnyttet indenfor 3 år. Hvis afgørelsen påklages gælder forældelsesfristen først fra den dato Miljø- og Fødevareklagenævnet træffer afgørelse i sagen.

Vilkår

- Gravearbejdet må ikke opstartes i perioden 1. april – 31. august af hensyn til digesvaler.
- Der må ikke ske forsættelige drab på arter omfattet af artsfredningsbekendtgørelsen. Såfremt dette ikke kan undgås, skal der forinden indhentes dispensation fra Miljøstyrelsen.
- De nye skrænter må ikke tilføres jord.
- Der skal efterlades erstatningsbiotoper som angivet på figur 2. Arealer må ikke tilføres jord.
- Gravearbejdet må ikke påbegyndes før kommunen har afklaret orkideernes nøjagtige udbredelse.

Baggrund

Overdrevet som der ønskes dispensation til bortgravning af, er beliggende i en gammel råstofgrav som blev efterladt ubehandlet i slutningen af 1990'erne. Siden har skrænterne i den efterladte råstofgrav udviklet sig til overdrev og blev registreret i forbindelse med statens registrering i 2013.

I den oprindelige ansøgning var der tale om bortgravning af ca. 5000 m² overdrev. Dette er imidlertid blevet reduceret til ca. 3400 m² i forbindelse med genbehandling af sagen. Dette skyldes at der i forbindelse med undersøgelsen af forekomsten af bilag IV arter blev konstateret en bestand af purpur-gøgeurt på overdrevet som ønskes bevaret. Dispensation omfatter derfor det skraverede areal på figur 1, hvilket svarer til ca. 3400 m².

Der er søgt om indvinding af moler indtil ca. 25 m under terræn, dog ikke under grundvandsspejl. Brydning af grundvandsspejlet vil medføre problemer med voldsomme vandmængder ved indvindingen, og dette vil derfor blive undgået. Ansøger estimerer at der er potentiale for indvinding af ca. 90.000 m³ moler ved bortgravning af de 3400 m² overdrev.

*Figur 1 - Ortofoto 2022.
Overdrevet som bortgraves er markeret med grøn skravering. Den gule skravering angiver det øvrige overdrev. Brun skravering angiver mosen i gravens bund.*

Som erstatning for det bortgravede overdrev på ca. 3400 m² efterlades ca. 6900 m² nyt skræntareal som efterlades til naturlig succession og uden tilførsel af muldjord, samt et eksisterende areal på ca. 8800 m² til naturlig succession. I alt udlægges der dermed 15.700 m² erstatningsnatur for de 3400 m² overdrev der bortgraves. Erstatningsbiotoperne ses på figur 2 herunder.

Figur 2 - Nye skrænter ses markeret med grøn. Eksisterende areal ses markeret med rød.

Naturværdier

Ved kommunens seneste vurdering af naturtilstanden havde overdrevet et artsindeks på 0,23, et strukturindeks på 0,79 og et naturtilstandsindex på 0,45, med fund af 8 stjernearter. Det lave artsindeks afspejler overdrevets relativt unge alder samt manglende afgræsning, idet det meget høje strukturindeks indikerer gode forudsætninger for udvikling af et overdrev med høj naturtilstand. Artssammensætningen viser dominans af de nøjsomme tørkeelskende arter, typisk rosetplanter med lav vækst.

De syd- øst- og vestvendte skrænter eroderer stadig pga. deres stejle anlæg. På grund af aflejringeres sammensætning er disse skrænter ikke så stabile som de mere lerholdige skrænter andetsteds i den store molergrav mod vest. De § 3 beskyttede skrænter kan derfor fortsat forventes at ville skride periodisk, indtil der har indfundet sig en hældning, hvor skrænter naturligt bliver stabile og vegetationen derfor vil blive mindre præget af den kontinuerlige forstyrrelse som forårsages af skred.

I bunden af den gamle råstofgrav ligger en mose som er under tilgroning med birk, rødelf og nåletræer. Kommunen vurderer ikke at mosen vil blive påvirket af bortgravningen af overdrevet.

Bilag IV

Medlemslandene i EU skal, i henhold til Habitatdirektivets artikel 12, indføre en streng beskyttelse af en række dyre- og plantearter, uanset om de forekommer inden for eller uden for et af de udpegede habitatområder. Det indebærer for dyrearternes vedkommende blandt andet, at yngle- og rasteområder ikke må beskadiges eller ødelægges, og for planternes vedkommende blandt andet, at arterne ikke må indsamles, plukkes eller ødelægges. Disse arter fremgår af direktivets Bilag IV. Formålet med forbuddet er at sikre arternes og bestandenes bevaringsstatus, hvilket sikres gennem opretholdelse af yngle- og rasteområdernes økologiske funktionalitet. Endvidere forpligter Habitatdirektivet medlemslandene til at sikre, at arter på direktivets bilag V ikke indsamles og udnyttes i en sådan grad, at det kan påvirke eller hindre, at arterne kan opnå gunstig bevaringsstatus.

Graveområdet ligger indenfor udbredelsesområdet for odder, markfirben, stor vandsalamander, strandtudse og flere flagermusarter. Der er ikke kendskab til forekomst af EU-habitatdirektivets Bilag IV arter indenfor eller i nærheden af graveområdet. Der er dog kendskab til både odder og strandtudser i vandmiljøet i nærområdet. Nærmeste stedfaste registrering af bilag IV arter er en NOVANA-registrering af odderspor i 2017, ca. 800 m SV for området. Kommunen vurderer dog ikke at bortgravning af overdrevet har betydning for hverken odder eller strandtudser, da overdrevet ikke er en del af deres foretrukne habitat.

I forbindelse med kommunen oprindelig behandling af sagen blev området undersøgt med henblik på at afklare om arealet var levested for bilag IV arten markfirben. Kommunen foretog i den forbindelse en besigtigelse i maj 2019 hvor der ikke blev konstateret forekomster af markfirben i eller i nærheden af råstofgraven.

Da klagenævnet hjemviste sagen på baggrund af den indkomne klage, skete det med henvisning til en mangelfuld undersøgelse af om området var levested for markfirben.

Kommunen har undersøgt området for markfirben og øvrige bilag IV arter i henholdsvis 2021 og 2022. I 2021 blev råstofgraven undersøgt d. 18. maj, 16. juni og 11. august. I 2022 blev råstofgraven undersøgt for markfirben d. 20. april, 16. juni og 12. august. Undersøgelsen blev på vegne af Morsø Kommune, foretaget af en konsulent med erfaring indenfor registrering af markfirben.

Besigtigelserne var alle af ca. en times varighed og foregik på lune og solrige dage med lav vind og temperaturer mellem 16-22 grader, for at sikre de optimale betingelser for iagttagelse af markfirben. Besigtigelserne foregik ved at inventøren langsomt og systematisk gennemgik råstofgraven til fods, mens han søgte efter markfirben.

Hele undersøgelsen blev i øvrigt udført i overensstemmelse med principperne for monitorering i forvaltningsplanen for markfirben.

Udover selve råstofgraven blev der i 2021 undersøgt yderligere 7 potentielle lokaliteter for markfirben på Nordmors. I 2022 blev undersøgelsen udvidet til at omfatte hele 15 potentielt egnede lokaliteter på hele øen.

Der er ikke blevet fundet markfirben i forbindelse med nogen af undersøgelserne, hverken i råstofgraven eller i nogen af de andre potentielle lokaliteter på Mors. Kommunen vurderer derfor at markfirben har en meget begrænset udbredelse på Mors og at der med stor sikkerhed ikke findes markfirben i eller i nærheden af den pågældende råstofgrav.

Det er Morsø Kommunes vurdering, at råstofgravningen ikke vil indebære risiko for negativ påvirkning af Bilag IV arter og deres levesteder, idet der ikke er registreret bilag IV arter i området. Morsø kommune gør opmærksom på, at såfremt der under gravningen ses bilag IV arter på arealet, skal arbejdet straks indstilles og kommunen kontaktes.

Natura 2000

Området ligger udenfor Natura 2000 områder, men i umiddelbar nærhed af Natura 2000 område nr. 16: Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg. Natura 2000 området vurderes ikke påvirket af råstofgravningen, da gravningen ikke vurderes at medføre udledninger eller forstyrrelser i et omfang at det kan påvirke de arter og naturtyper der danner udpegningsgrundlag for området. Det vurderes således, at gennemførelsen af projektet ikke vil være i strid med indsatser og miljømål fastsat i miljømålsloven.

Landskab

Idet overdrevet ligger som en "mur" mellem den gamle efterladte råstofgrav og den aktive råstofgrav giver det området et stærkt modificeret udtryk som efter kommunens vurdering er til stor ugunst for området landskabelige fremtoning. Kommunen vurderer at denne landskabelige påvirkning vil blive mindsket ved bortgravning af overdrevet, idet den "mur" der adskiller de 2 råstofgrave vil blive fjernet og fordi området efterfølgende vil få karakter af en samlet råstofgrav.

Kommuneplan

Råstofgraven ligger i Særligt geologisk interesseområde, Kystnærhedszone 2 og Landskabeligt beskyttelsesområde.

Områder, som indgår i den regionale råstofplan, er dog undtaget kommuneplanens retningslinjer om ændret arealanvendelse i landskabelige beskyttelsesområder.

Området ligger uden for de økologiske forbindelseslinjer.

Kommunen vurderer derfor ikke at det ansøgte er i strid med kommuneplanen rammer.

Vurdering

Overdrev over 2500 m² er beskyttet jf. Naturbeskyttelseslovens § 3 stk. 2. Det følger af bemærkningerne til Naturbeskyttelsesloven, at der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper. Dette er især gældende når ændringerne er væsentlige eller i strid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper, idet reglerne er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper bevares.

I afvejningen af, om der foreligger særlige forhold der kan begrunde at dette beskyttelseshensyn bør fraviges, bemærkes det desuden, at bl.a. specielle samfundsmæssige, særligt nationale og kulturhistoriske interesser, kunne medføre en forskydning af den vægt, der tillægges de naturbeskyttelsesmæssige hensyn, som loven varetager.

Indvinding af råstoffer, og herunder moler, vurderes at være af samfundsmæssig interesse, idet det anvendes til samfundstjenlige formål.

Morsø Kommune vurderer, at der er tale om et overdrev med moderat naturtilstand pga. det moderate naturtilstandsindeks på 0,45. Området har dog et meget højt strukturindeks, og dermed et potentiale for at udvikle sig til et naturområde af meget høj kvalitet. Der er tale om et meget omfattende indgreb, der indebærer total bortgravning af en stor del af overdrevsarealet i den gamle råstofgrav. Især den øst- og sydvendte del af overdrevet som bortgraves, rummer de bedste topografiske grundforudsætninger for et overdrev af høj naturkvalitet.

Grundet overdrevets relative unge alder vurderer kommunen at der med overvejende sandsynlighed vil indfinde sig et overdrev med samme potentiale og kvalitet på de nye skrænter, som efterlades i forbindelse med efterbehandling af råstofgraven. Dette skyldes at skrænterne som efterlades, har nogenlunde samme udgangspunkt, i forhold til topografi, jordbund og mikroklima, som det nuværende overdrev havde i sin tid, da det blev efterladt i 1990'erne. Det vurderes dermed at der kan udvikles ca. 6.900 m² nyt overdrev som erstatning for det nuværende over en periode på 25-30 år. Sammen

med det eksisterende område på 8.800 m², som er under udvikling mod overdrev, bliver der dermed samlet set udlagt 15.700 m² erstatningsbiotop som erstatning for de 3.400 m² der bortgraves.

Det blev oprindeligt anslået at der forekom op mod 300.000 m³ moler i hele grave området. Ansøgers nyeste beregninger anslår at der er potentiale for at indvinde ca. 90.000 m³ ved bortgravning af den del af overdrevet som denne dispensation omfatter. Kommunen vurderer på den baggrund at der er tale om en så væsentlig forekomst af moler, at det overstiger den interesse der er i at bevare et relativt ungt overdrev med moderat naturtilstand, som desuden forventes at kunne erstattes indenfor en tidshorisont på ca. 25 år.

Kommunen tillægger det desuden samfundsmæssig betydning at bortgravning af overdrevet vil være medvirkende til at give råstofgraven en mere harmonisk efterbehandling til gunst for områdets landskabelige fremtræden. Dette skyldes at der ikke efterlades en unaturlig bakkekam gennem råstofområdet, men at det efterlades som et samlet område til gavn for både landskab og natur.

På baggrund af overstående er det Morsø Kommunes samlede vurdering at der foreligger et særligt tilfælde som kan begrunde at der dispenseres fra naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelse af overdrevet til fordel for udnyttelsen af den væsentlige forekomst af moler, der findes under overdrevet. Kommunen har som beskrevet både lagt vægt på de landskabelige forhold samt inddraget forholdet omkring udlægning af erstatningsnatur.

Klagenævnet udtalte desuden i afgørelsen fra klagesagen (sagsnr. 19/09367) at der efter nævnets foreløbige vurdering af sagen kunne være tale om et særligt tilfælde som kunne begrunde en dispensation fra naturbeskyttelsesloven, såfremt der ikke fremkom oplysninger om tilstedeværelsen af bilag IV arter som kunne ændre på dette. Dette har dog ikke været tilfældet og kommune lægger derfor nævnets foreløbige vurdering af sagen til grund for afgørelsen.

Konklusion

Det er Morsø Kommunes samlede vurdering at der kan meddeles dispensation til det ansøgte.

Klagevejledning

Der er **4 ugers** klagefrist for afgørelsen. Klagefristen udløber dermed den **31. januar 2023**.

Du klager via Klageportalen, som ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk - typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til Morsø Kommune. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Morsø Kommune i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr. Du

betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen. Spørgsmål vedrørende gebyr rettes til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som du finder via Nævnenes Hus - www.naevneneshus.dk.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Miljø- og Fødevareklagenævnet på e-mail mfkn@naevneneshus.dk eller til Morsø Kommune. Hvis du sender din anmodning til Morsø Kommune, videresendes anmodningen herefter til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Afgørelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har således opsættende virkning, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer andet.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette ske inden 6 måneder fra afgørelsen er bekendtgjort af kommunen eller – i forbindelse med klage – af Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Venlig hilsen

Kristian Kobberø Jensen
Naturmedarbejder

Der er sendt en kopi af dette brev til:

Miljøstyrelsen; mst@mst.dk

Naturstyrelsen; nst@nst.dk

Kystdirektoratet; kdi@kyst.dk

Morslands Historiske Museum; anders.have@museummors.dk

Thisted Museum; kontakt@museumthy.dk

Friluftsrådet; fr@friluftsradet.dk

Dansk Botanisk Forening; dbf.oestjylland@gmail.com

Danmarks Naturfredningsforening, Morsø; dnmorsoe-sager@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening; dn@dn.dk

Dansk Ornitologisk Forening; natur@dof.dk

Dansk Ornitologisk Forening Lokalafdeling; morsoe@dof.dk

